

Document	Archeologische Quickscan
Plangebied	Woningbouw Sneekerhof, Sijbekarspel, gemeente Medemblik
Adviesnummer	24077
Opsteller(s)	A.S. de Groot (KNA Archeoloog) & C.M. Soonius (senior KNA Archeoloog)
Datum	06-05-2024

Advies	IVO – Proefsleuven.	(kosten initiatiefnemer)
Vervolgtraject	Archeologie West-Friesland verzoekt de initiatiefnemer een PvE te laten opstellen door een gecertificeerde archeologische instelling of bedrijf.	

Archeologische Quickscan

1. Inleiding

Op verzoek van Excelsior Investments (contactpersoon: Roel Bruin) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot het woningbouwplan bij het Sneekerhof in Sijbekarspel, gemeente Medemblik (afb. 1).

De wens bestaat om een deel van de percelen ten zuidwesten van het Sneekerhof in Sijbekarspel te ontwikkelen tot woningbouwlocatie. Het gehele plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1,6 ha. Het huidige schetsplan voorziet in de bouw van 53 woningen (afb. 2). Verder moeten er waterlopen, wegen, parkeerplaatsen en groenstroken komen.

2. Bestemmingsplan en Beleidskaart archeologie

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan en zijn de vigerende bestemmingsplannen overgegaan naar het tijdelijk omgevingsplan. Totdat er een nieuw omgevingsplan is, gelden de regels zoals opgenomen in de eerdere bestemmingsplannen. Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Buitengebied (vastgesteld 22-02-2018).¹ Middels het bestemmingsplan geldt binnen het plangebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3. Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met het aspect archeologie bij plannen groter dan 500 en dieper dan 40 cm.

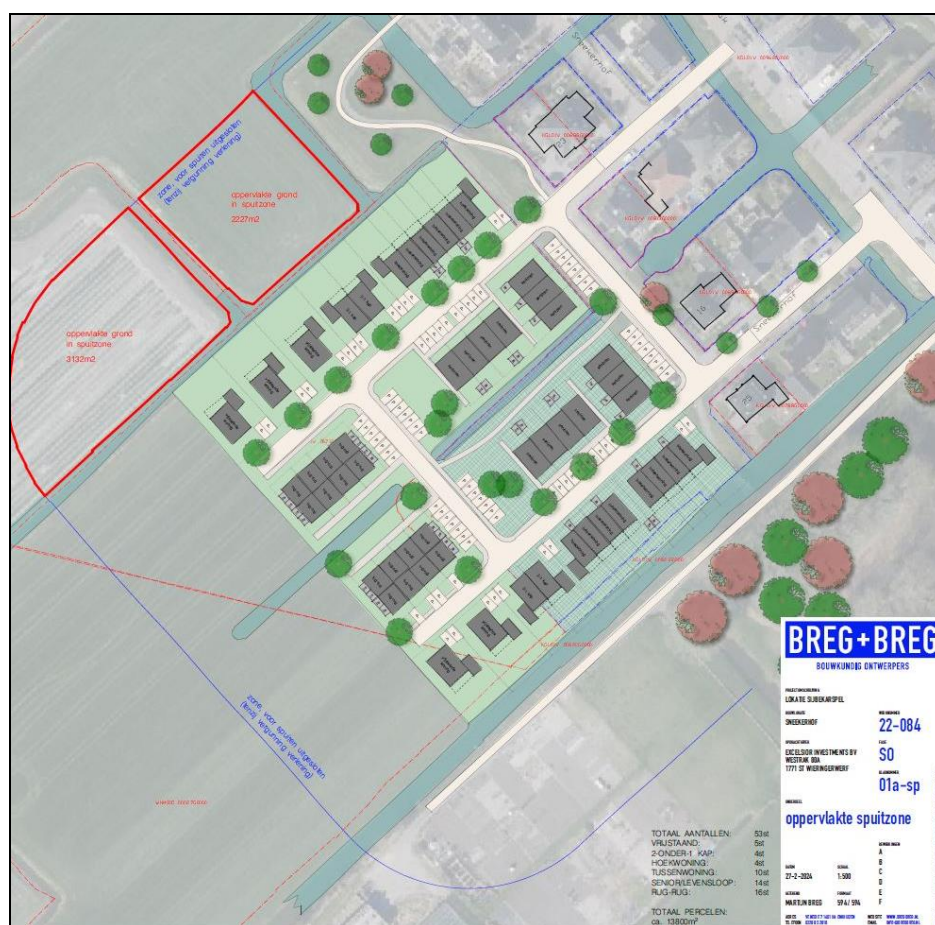
Archeologie West-Friesland heeft voor de gemeente Medemblik een beleidskaart archeologie opgesteld.² Deze beleidskaart is op 28 februari 2019 vastgesteld. Op de beleidskaart archeologie is aangegeven waar de bekende archeologische waarden zich bevinden en welke archeologische verwachtingen er zijn. De waarden en verwachtingen zijn gecombineerd met een beleidsadvies per zone. Voor de beleidskaart zijn onder andere bodemkaarten gebruikt om de archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie nader te specificeren. Volgens de beleidskaart ligt het plangebied grotendeels in een zone met een middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Hier is een vrijstellingsgrens van 2.500 m² aan verbonden (geel op afb. 3). Voor een kleiner deel geldt een lage verwachting en een vrijstellingsgrens van 5.000 m² (groen op afb. 3).

¹ NL.IMRO.0420.14410105-VA01.

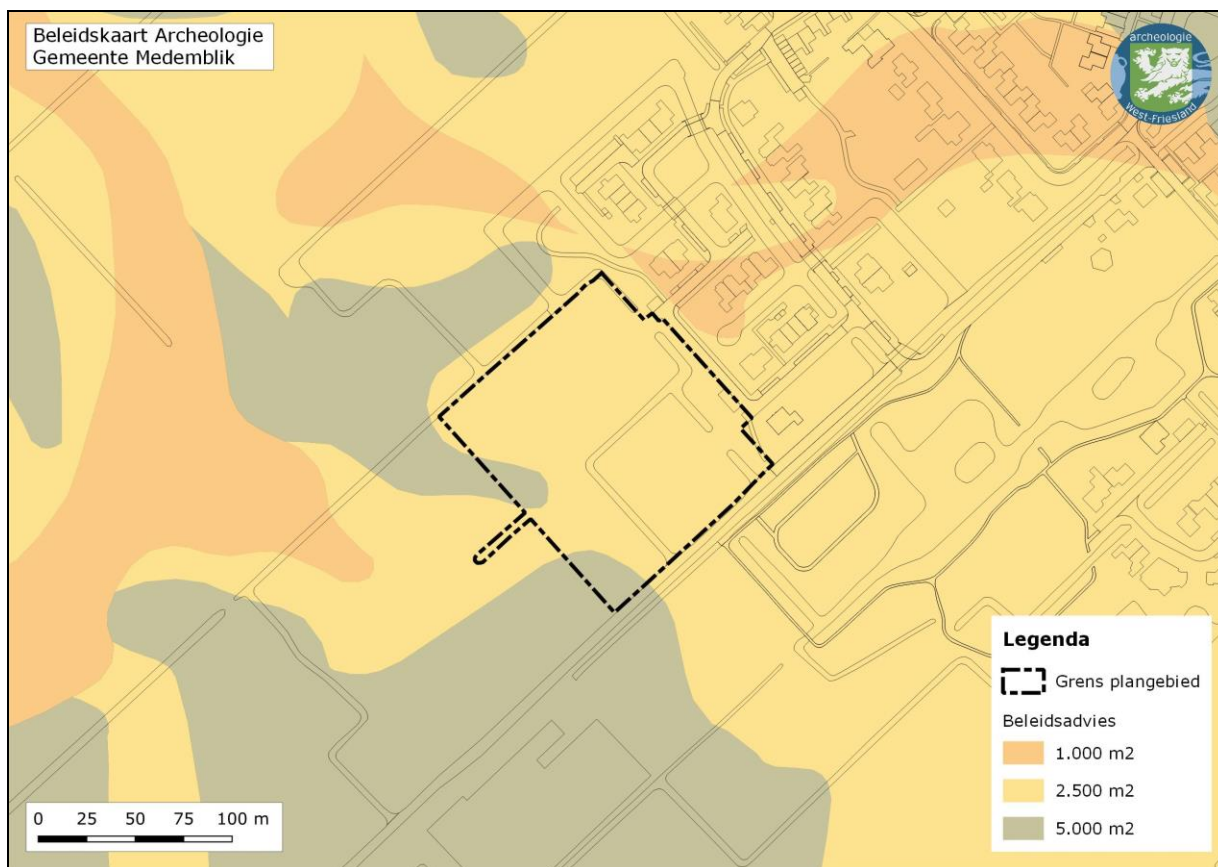
² Soonius & van Leeuwen 2018.

Afbeelding 1. De ligging van het plangebied (rode stippellijn) op een luchtfoto (bron: PDOK).

Afbeelding 2. Schetsplan Sneekerhof (naar tekening Breg+Breg, 22-084, 27-02-2024).

Afbeelding 3. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) op de beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik.

3. Cultuurhistorische achtergrond

Het plangebied ligt ten zuiden van het dorpslint van Sijbekarspel dat samen met Benningbroek een lineaire nederzetting vormt. Dit dorp is in de Volle Middeleeuwen ontstaan. Vanaf dat moment werd er langs het lint gewoond.

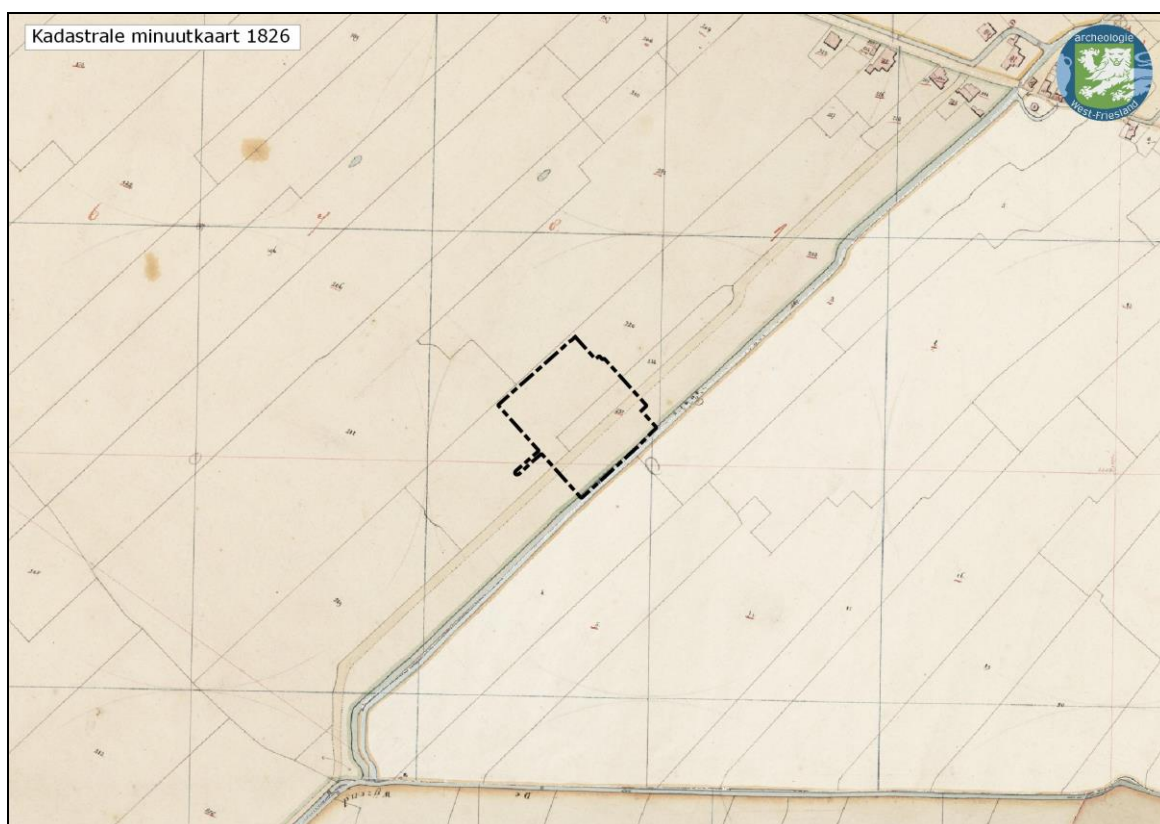
Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Het plangebied ligt ten zuiden van het historisch dorpslint van Sijbekarspel en is lang gebruikt voor agrarische doeleinden. Op geen van de geraadpleegde historische kaarten is bebouwing zichtbaar binnen het plangebied. Wel is te zien dat door het plangebied in het verleden een landweggetje liep. Deze sloot in het noorden aan op het dorpslint.

Op de kadastrale minuutkaart zijn binnen het plangebied 'weiland' (percelen A220 en A233), 'bouwland' (perceel A234) en een 'weg en weiland' (perceel A235) aanwezig (afb. 5).

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Holland wordt voor de omgeving van het plangebied een zeer hoge historisch geografische waarde aangehouden vanwege de hier aanwezige regelmatige strokenverkaveling uit de Volle Middeleeuwen (CHW code WFR323G). Het historische slotenpatroon is hier nog redelijk intact. Veel van de oude waterlopen bestaan nog.

Afbeelding 4. De globale locatie van het plangebied (zwart kader) op de historische kaart van Johannes Dou uit 1651-1654 (collectie Westfries Archief).

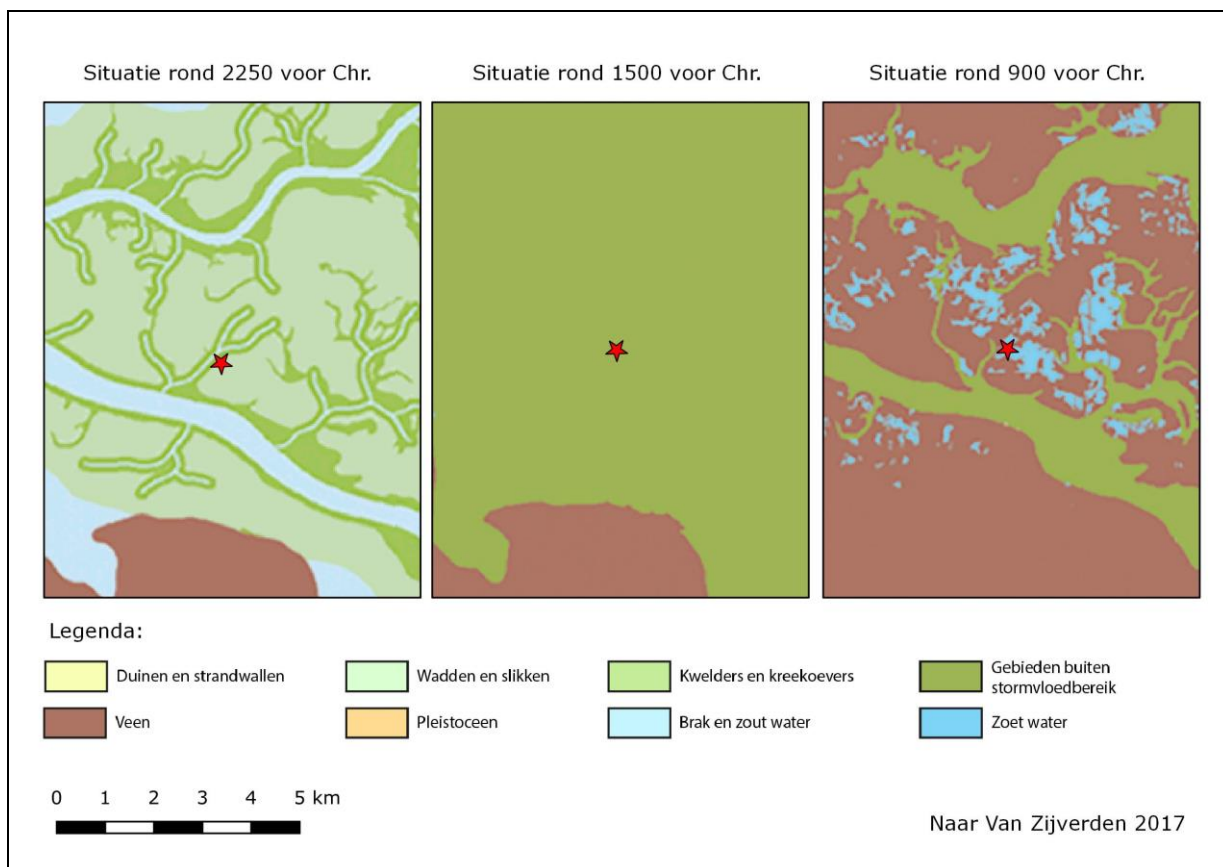

Afbeelding 5. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) op de kadastrale minuutkaart uit 1826 (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

4. Archeologische en geologische bronnen

Paleogeografie

In de prehistorie drongen grote getijdengeulen West-Friesland binnen via het Zeegat van Bergen. Men woonde in het Neolithicum op de oeverwallen langs de geulen en krekken. Het plangebied lag in deze periode naast een noordelijke uitloper van de grote getijdengeul bij Wognum (afb. 6a). In het Neolithicum was de grote geul nog watervoerend. Op de hoger opgeslibde oevers werd mogelijk gewoond. Tussen 1800 en 1700 voor Chr. vond in het wijdvertakte krekken- en kommensysteem een grote omslag plaats, mogelijk als gevolg van een stormvloed. In een groot deel van West-Friesland ontstond een kweldergebied waarbij het sediment hoog opslibde. Toen het evenwicht rond 1700 voor Chr. weer was hersteld bleef in westelijk West-Friesland een kleine opening in de kust bestaan. Er was een hoog opgeslibd kweldergebied ontstaan dat buiten het stormvloedbereik lag (afb. 6b). Dit landschap verzoette in hoog tempo en was in de Midden Bronstijd vrijwel geheel bewoonbaar. De grote getijdengeul bij Wognum was in de Midden Bronstijd echter mogelijk nog actief. Door stagnatie van de afvoer van water naar zee ontstonden in de loop van de Midden Bronstijd meren, waar later ook veen ging groeien. Rond 900 voor Chr. was het bewoonbare areaal in grote delen van West-Friesland flink afgenomen en was bewoning alleen op de hoger liggende delen nog mogelijk (afb. 6c).³ Het plangebied lag in deze periode volgens het paleogeografische model in een wat nattere zone naast de kreekkrug.

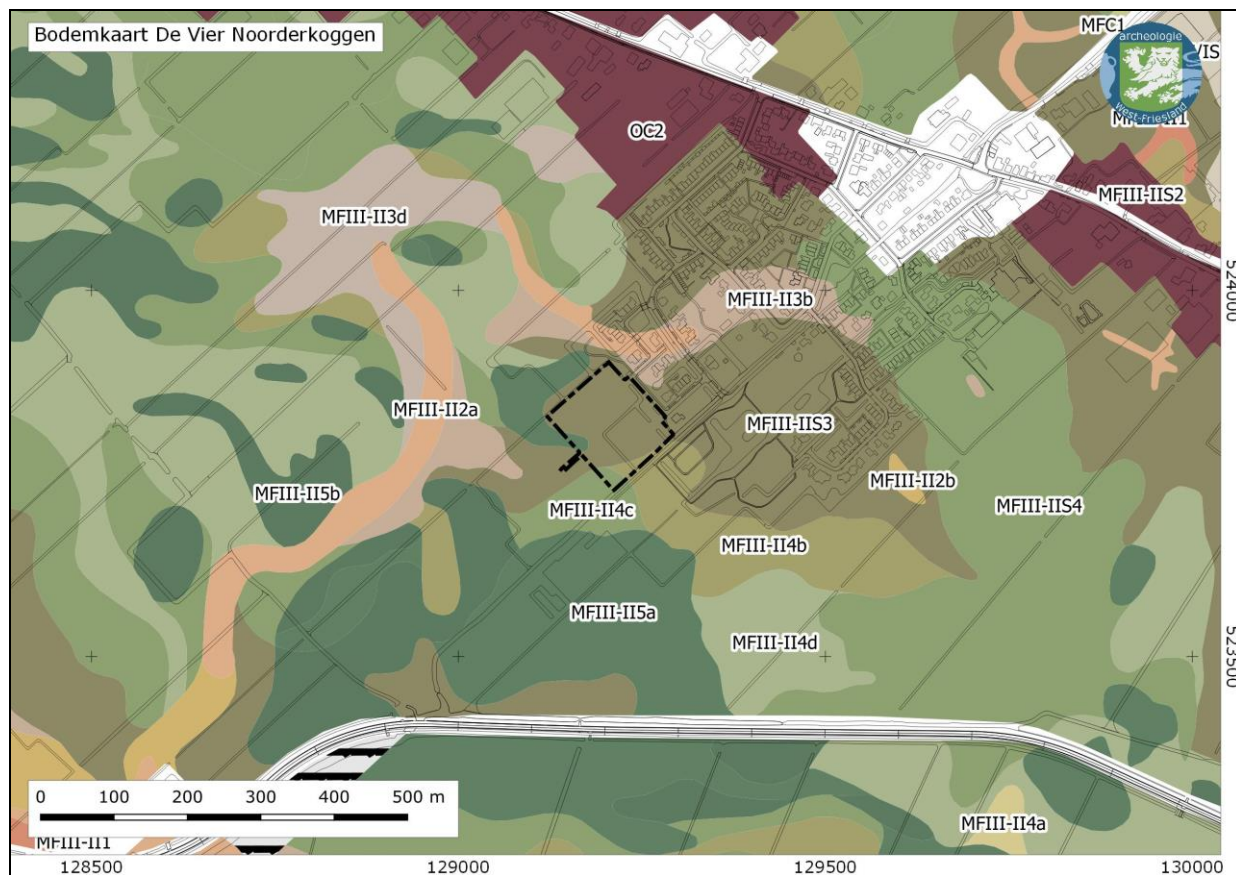

Afbeelding 6. De globale locatie van het plangebied (rode ster) op paleografische kaartbeelden van de situatie rond 2250, 1500 en 900 v.Chr. (naar Van Zijverden 2017).

³ Van Zijverden 2017.

Bodemkaart

Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Op de vereenvoudigde bodemkaart van De Vier Noorderkoggen valt het plangebied grotendeels samen met gronden met wisselende textuur, variërend van zware zavelgronden tot kleigronden (code MFIII-IIS3 op afb. 7).

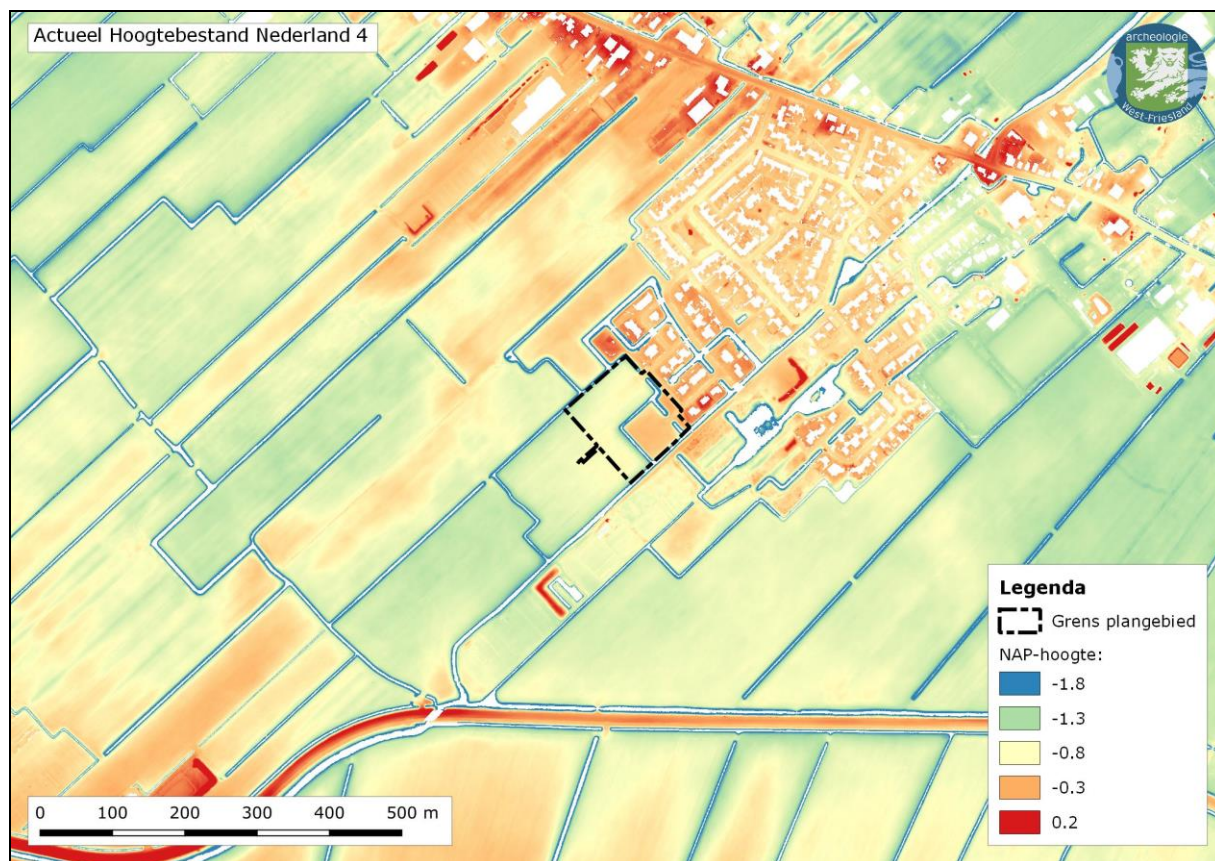
Abbeelding 7. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) op de bodemkaart van de Vier Noorderkoggen (bron: Du Burck & Dekker 1975).

Voor de zandige en zavelige gronden geldt over het algemeen een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Voor de meer kleiige gronden is de verwachting middelhoog. Uit archeologisch onderzoek uit 2011 is namelijk gebleken dat in de Bronstijd in oostelijk West-Friesland ook op de kleiige kwelders gewoond werd.⁴

Hoogtekaart

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4) is de voormalige getijdengeul van Wognum nog altijd goed zichtbaar als verhoging in het landschap. De kreekrug loopt globaal van het westen naar het oosten en ligt ten zuiden van het plangebied. Direct ten westen van het plangebied is op de hoogtekaart ook de uitloper van de kreekrug nog goed zichtbaar (afb. 8). Verder valt op dat de woonwijk Molenbuurt en het afgescheiden perceel in de noordoosthoek van het plangebied zijn opgehoogd. Het maaiveld ligt in de noordoosthoek ca. 40 cm hoger dan binnen de rest van het plangebied. Het opgehoogde deel is omringd met sloten.

⁴ Roessingh & Lofhof 2011.

Afbeelding 8. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) op het Actueel Hoogtebestand Nederland 4 (bron: ahn.nl).

Onderzoeken en vondsten

Ca. 500 m ten noordwesten van het plangebied ligt AMK-terrein de Hooge Landen (AMK monumentnummers 5852 en 5866).⁵ Hier meermaals onderzoek uitgevoerd en is een bewoningslaag uit het Laat Neolithicum aangetroffen (Archisnummers 2001488100 & 2015241100). Er is een dikke kleige zwarte humeuze cultuurlaag aanwezig. Door egalisatie is de laag steeds dichter aan het oppervlak komen te liggen.

Dichter bij het plangebied, op een afstand van ca. 200 m, is booronderzoek uitgevoerd en een proefputje gegraven (Archisnummers 2015258100 & 2016879100). Er werd een zwarte laag aangetroffen die aanvankelijk werd geïnterpreteerd als prehistorisch bewoningsniveau. Later bleek het hier niet om een cultuurlaag, maar om een sterk gehumificeerde verspoelde veenlaag te gaan.⁶

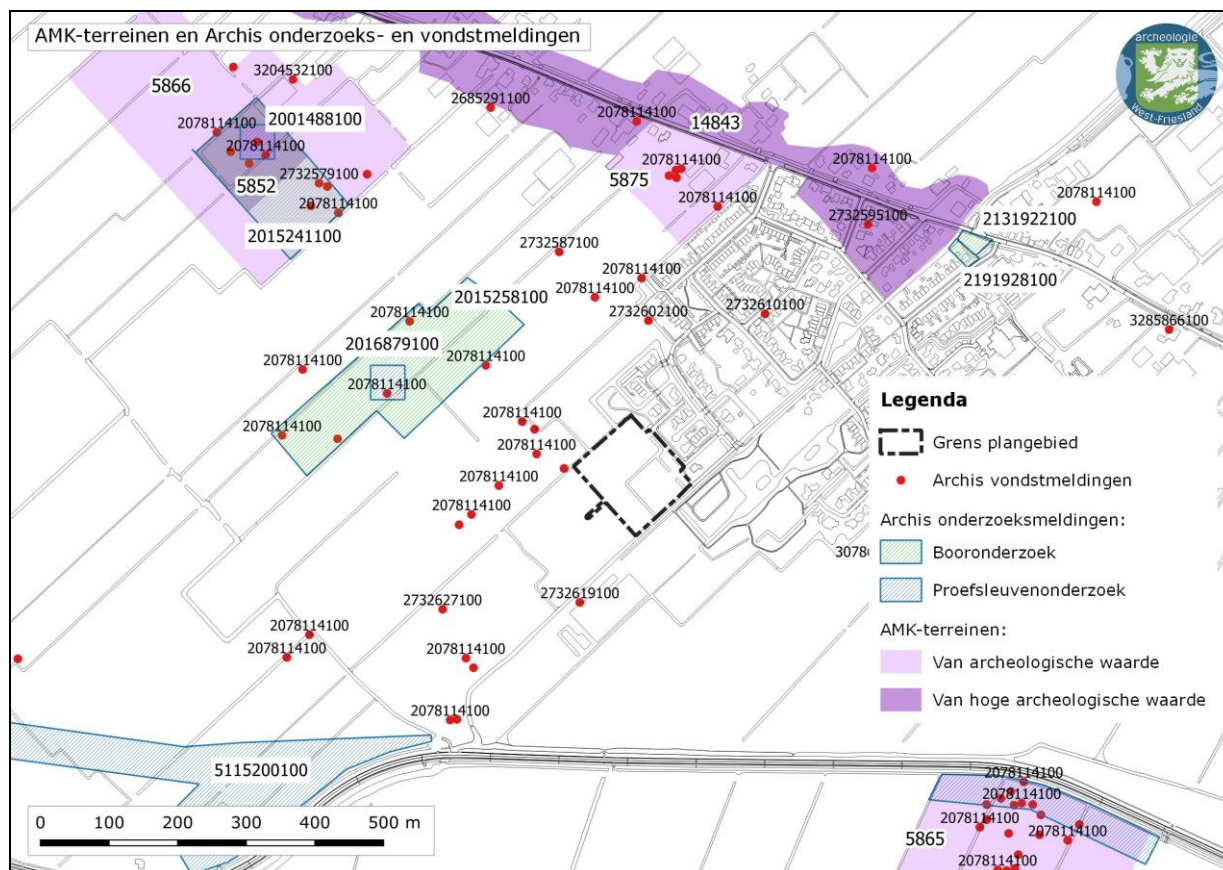
Ten zuiden van het plangebied heeft ADC twee deelgebieden onderzocht ter plaatse van het nieuwe tracé van de N241 (Archisnummer 5115193100). Bij dit proefsleuvenonderzoek zijn onder andere een veenlaag uit het Laat-Neolithicum (op ca. 2 m -Mv) en een greppel uit de Midden Bronstijd aangetroffen. De greppel bevond zich op een AMK-terrein (AMK-monumentnummer 5865) waarop eerder oppervlaktevondsten uit de Late Bronstijd waren gedaan.⁷

Verder zijn tijdens de veldkartering die is uitgevoerd in het kader van ruilverkaveling De Gouw verschillende losse vondsten gedaan in de omgeving van het plangebied (Archisnummer 2078114100). Het gaat met om aardewerk uit de Bronstijd en de Late Middeleeuwen.

⁵ Van Heeringen & Theunissen 2001, 89-97.

⁶ Van Heeringen & Theunissen 2001, 317-321.

⁷ Roessingh & Jetses 2023.

Afbeelding 9. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) ten opzichte van nabijgelegen AMK-terreinen en Archis onderzoeks- en vondstmeldingen. Bureauonderzoeken en booronderzoeken die een groter oppervlak dan het kaartbeeld beslaan zijn niet afgebeeld.

5. Conclusie

Het staat in de planning om bij het Sneekerhof in Sijbekarspel woningbouw te realiseren. Het gehele plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1,6 ha. Naast ca. 53 woningen, moeten er waterlopen, wegen, parkeerplaatsen en groenstroken komen. Binnen het plangebied worden in het bestemmingsplan en op de beleidsaart archeologie grotendeels vrijstellingsgrenzen van 500 en 2.500 m² aangehouden. Deze grenzen worden met de geplande ontwikkeling overschreden.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Binnen het plangebied geldt op basis van de bodemkaart, de hoogtekaart, de paleogeografische ontwikkeling van het gebied en archeologische bronnen een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Het plangebied ligt naast een uitloper van een voormalige getijdengeul. In het Neolithicum was de getijdengeul waarschijnlijk nog watervoerend, maar op de oeverwallen langs de geul is toen in principe bewoning mogelijk geweest. Het plangebied bevindt zich op of net naast een dergelijke oeverwal. Na dichtslibben van de geulen zijn deze hoger in het landschap komen te liggen. Bewoning was hier in de Bronstijd goed mogelijk, maar in oostelijk West-Friesland zijn ook bewoningssporen uit de Bronstijd gevonden op de lageregelegen meer kleiige delen. Sporen uit de Bronstijd bevinden zich in het buitengebied van West-Friesland in de regel vlak onder de bouwvoor.

Op basis van historisch kaartmateriaal is de verwachting voor het aantreffen van bewoning uit de Nieuwe Tijd laag. Tevens zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van middeleeuwse bewoning binnen het plangebied.

Eventueel aanwezige resten zijn tijdens de ruilverkaveling mogelijk deels verstoord geraakt. De mate van verstoring is onbekend. Op basis van de hoogtekaart en de intactheid van het verkavelingspatroon lijkt de aantasting hier mee te vallen. Aanvankelijk dieper gelegen sporen kunnen in ieder geval nog aanwezig zijn.

In hoeverre het ophogen van de noordoosthoek van het plangebied heeft gezorgd voor een verstoring is onbekend. Mogelijk is alleen grond uit de omringende sloten opgebracht en het bodemarchief juist afgedekt.

6. Advies

Op basis van de geplande nieuwbouw en de middelhoge archeologische verwachting is een archeologisch onderzoek in het kader van de AMZ-cyclus vereist. Dit archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven (BRL SIKB 4003). Als leidraad voor het proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (BRL SIKB 4001) te worden opgesteld dat vervolgens aan het bevoegd gezag ter goedkeuring wordt voorgelegd.

In bovenstaande quickscan is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting geformuleerd. Deze gespecificeerde verwachting wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek getoetst. Een bureauonderzoek zal in dit geval geen nieuwe gegevens betreffende de verwachting binnen het plangebied genereren. Geadviseerd wordt om in dit geval een bureauonderzoek achterwege te laten en de gespecificeerde verwachting uit de quickscan te hanteren.

Op basis van het PvE kan een offerte worden aangevraagd bij verschillende gecertificeerde archeologische bedrijven. De kosten van een het onderzoek zijn, conform de Erfgoedwet (hoofdstuk 9 § 1), voor rekening van de initiatiefnemer.

Op basis van bovengenoemd archeologisch onderzoek zijn in principe vier opties mogelijk:

- het terrein wordt vrijgegeven, omdat er geen behoudenswaardige archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
- indien blijkt dat de archeologische resten grotendeels zijn verstoord, kan er een bouwbegeleiding worden geadviseerd;
- archeologische waarden worden in de bodem veiliggesteld (behoud in situ). Indien niet dieper dan 40 cm wordt verstoord, is het mogelijk eventuele archeologische resten in situ te bewaren;
- potentieel aanwezige archeologische waarden worden nader opgespoord door middel van een opgraving. Hierna wordt het gebied vrijgegeven voor alle activiteiten.

7. Bronnen

AHN3 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Burck, P. du & L.W. Dekker, 1975. De bodemgesteldheid van de Vier Noorder Koggen. *Stibokarapport* 972, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Heeringen, R.M. van & E.M. Theunissen (red.), 2001. Kwaliteitsbepalend onderzoek ten behoeve van duurzaam behoud van neolithische terreinen in West-Friesland en de Kop van Noord-Holland. Deel 2: Site-dossiers. *Nederlandse Archeologische Rapporten* 21. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Roessingh, W. & E. Lohof, 2011. Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Kadijken. *ADC-Rapport* 2200/*ADC Monografie* 11. ADC-ArcheoProjecten, Amersfoort.

Roessingh, W. & J. Jetses, 2023. Een afgedekt laat-neolithisch landschap en een bronstijdterrein langs de N241 tussen Wognum en Veenhuizen Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven. *ADC-Rapport 6110*. ADC ArcheoProjecten, Amersfoort.

Soonius, C.M. & J. van Leeuwen, 2018. Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Medemblik. *West-Friese Archeologische Notities (WAN)* 6. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Westfries Archief

8. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

06-05-2026